

Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert, Heldergem,
Kerksken, Terjoden

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad

33e jaargang 2013 - nr. 1

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053/83.08.81

Medewerkers:

Denderhoutem:

Luc Pots
Hans Sonck
Raf Hendrickx

Haaltert:

Wim Allaer
Jan Paul De Graeve
Marc De Moyer
John Scheerlinck
Christophe Provost

Heldergem:

Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel - ledenadministratie

Documentatiecentrum:

Warandegedebouw Sint-Goriksplein 17,
9450 Haaltert.

Open: eerste zondag en tweede donderdag
van de maand van 10 tot 12 u.

Gesloten: juli en augustus

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 10
Steunend lid: € 15
Rek.nr. BE40 4395 0830 6163
KREDBEBB

Heemkundige Kring Groot-Haaltert
Email: willydeloose@skynet.be
info@hkhaaltert.be

Website:

www.hkhaaltert.be

Elke auteur is verantwoordelijk voor
zijn/haar teksten.

Teksten mogen overgenomen worden mits
bronvermelding.

HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen.'

Redactioneel

Met tevredenheid kunnen wij terug blikken op het voorbije werkjaar. De Titanic-herdenking kende een onverwacht succes en de uitgave 'De Haaltertse deelgemeenten, vroeger en nu' werd een bestseller. Er resten nog enkele exemplaren, vlug bestellen is de boodschap.

Een nieuwe lente, een nieuw geluid en...een nieuwe cover. Na vijf jaar mag dit wel.

Zoals jullie merken ligt de hoofdtoon nu op de deelgemeente Denderhoutem. In de volgende nummers komen de andere deelgemeenten aan de beurt. Wij streven ernaar in onze werking alle deelgemeenten aan bod te laten komen.

Wij trachten in ieder nummer elke deelgemeente in de kijker te plaatsen, wat niet altijd eenvoudig is. Soms ontbreekt het ons aan interessante kopij. Mogen wij, om dit probleem op te lossen een beroep doen op jullie medewerking. Bezorg ons oude documenten en/of foto's met enkele gegevens en wij proberen er een boeiende bijdrage van te maken. Kant en klare artikels worden eveneens in dank aanvaard. Het hoeven geen diepgaande historische bijdragen te zijn, alledaagse gebeurtenissen van enkele decennia geleden kunnen eveneens de interesse van onze lezers opwekken.

Uit het documentatiecentrum is er verheugend nieuws. Twee nieuwe medewerkers digitaliseren de documenten en honderden foto's, zodat het een makkie wordt voor geïnteresseerden om vroegere situaties te reconstrueren.

Geboeid door onze activiteiten? Kom gerust eens langs, elke donderdagvoormiddag (vanaf 10u) is er wel een medewerker die je verwelkomt.

2014, het jaar waarin alles draait rond de herdenking van 'De grote oorlog'. De Heemkundige Kring zal deze gebeurtenis ook belichten via bijdragen in het tijdschrift, zij het dan gefocust op plaatselijke toestanden en personen. Hebben jullie gegevens (brieven, foto's) daaromtrent, geef ze in bruikleen.

Graag nog een hartelijk dank aan de vele leden die hun lidmaatschap spontaan hernieuwden. Misschien door vergetelheid en drukte hebben jullie het nog niet gedaan, breng het eerstdaags in orde. Wij appreciëren jullie steun en sympathie.

De HK-medewerkers.

Verzenderkesdag

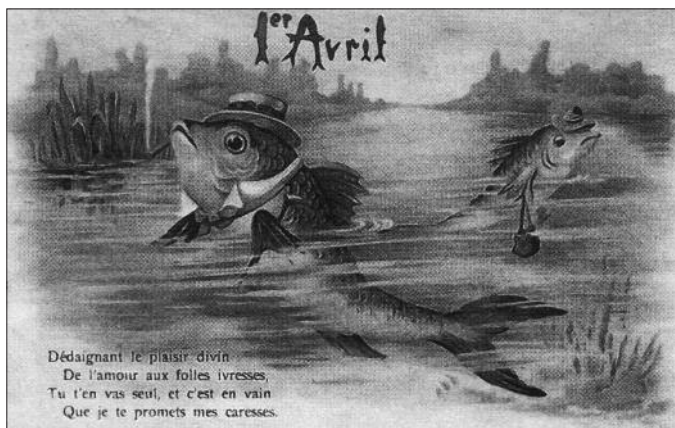
'Op 1 april zendt men de zotten waar men wil'

Herinneren jullie zich nog de tijd dat het oppassen geblazen was op 1 april? Goedgelovige zieltjes werden 'verzonden' naar één of andere winkel om bijv. glazen knoopsgaten of een liter hete lucht te kopen.

Deze poetsenbakkerij geraakte in de vergeethoek, maar toch blijven sommigen, o.a. de media, aandacht besteden aan deze merkwaardige dag. Elk jaar wordt het een speurtocht in de kranten om de meest spirituele aprilgrap te ontdekken.

Wij noemen 1 april 'verzenderkesdag', in Frankrijk is het 'poisson d'avril', de Duitsers spreken van 'in der April schicken', voor de Angelsaksische landen wordt het 'April fool's day' en de Russen spreken van 'den dourake (dag van de dommerik)'.
(Dourake is een Russische naam voor een vis.)

Voor het ontstaan van dit gebruik zijn er verschillende versies. Franse bronnen vermelden 1508 en in de middeleeuwen was 'La fête des fous' erg populair. In Brugge was er in 1560 reeds sprake van een aprilgrap. In Nederland zouden de grappen begonnen zijn met de inname van den Briel door de geuzen op 1 april 1572. Spottend zei men toen 'op 1 april verloor Alva zijn bril'.

Maar algemeen wordt aangenomen dat het gebruik ontstaan is met de invoering van de gregoriaanse kalender in 1582. Voor die tijd vierde men Nieuwjaar van 25 maart tot 1 april. Bij de verandering van de kalender werd Nieuwjaar verplaatst naar 1 januari. Sommigen (vooral protestanten) weigerden de wijziging te aanvaarden. Zij werden dan bestookt met uitnodigingen voor feestjes en andere grappen.

Hoe dan ook, een feit is dat reeds ettelijke eeuwen het poetsenbakken op 1 april gemeen goed werd in onze contreien.

Dat de 1-aprilgebeurtenissen zeer populair waren, bewijst de uitgave van speciale wenskaarten. Uiteraard was hier de 'april-vis' het centrale thema.

Medio de jaren 40 verdween dit gebruik. Gelukkig zijn er nog zeldzame exemplaren bewaard gebleven.

WaL

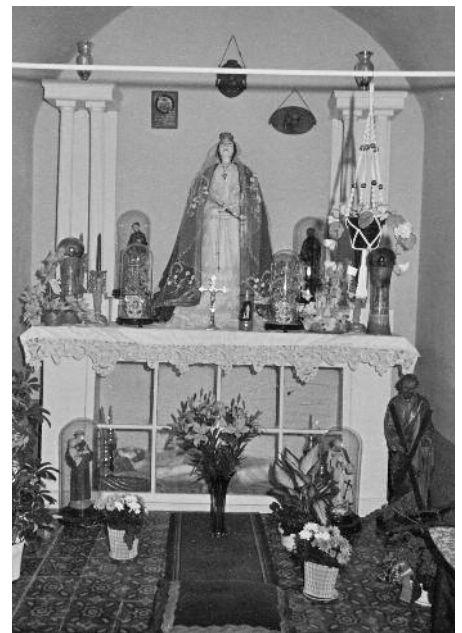
Verdwenen kapel op de Liefkenshoek-Heldergem

In 1980 kochten Donaat De Troyer en Evarista Raes een perceel waarop een kapel stond van de familie Eduard De Rouck. Het wijkkapelletje werd begin van de 20e eeuw opgericht.

Vóór WO II werden aan de buitenmuren belangrijke herstellingswerken uitgevoerd, maar verdere aftakeling vereiste grondige restauratiewerken.

De familie was opgetogen met de geplande werken en op 15 juni 1983 werd de kapel onder grote belangstelling opnieuw ingewijd.

Pastoor Paul Van de Winkel wijdde de kapel en schepen Valentine Tas hield de gelegenheids-toespraak.

Na het overlijden van het echtpaar De Troyer ging de eigendom met kapel over in de handen van familie Marcel Van Cauter-Sonja De Moor.

Het woonhuis, opgetrokken in 1907, voldeed niet meer aan de moderne trend en het gebouw werd samen met de kapel gesloopt.

Er verdween hier opnieuw een gebouwtje, dat gedurende vele decennia typisch was voor onze Vlaamse dorpen.

Roger De Troyer

“Van Leem tot Steen” deel II

Aansluitend bij de bijdrage “Pressers, inzetters en stokers in Atomse veldovens” in ons vorig nummer deze foto-impressie van het ganse productieproces in de nog actieve steenbakkerij in den Borrekent.

Danny Van den Broeck is de derde generatie van een oorspronkelijk Hekelgemse steenbakkersfamilie die in de jaren 60, bij gebrek aan geschikte grond voor het bakken van veldovensteen uitweek naar Denderhoutem.

De stenen die aanvankelijk nog handmatig in een houten raamwerk (steenvorm) werden gemaakt, worden nu machinaal geperst met een Lamajo-pers en vervolgens met de “korde-wagen” weggevoerd om te drogen onder een afdak.

Op een geëffende ondergrond wordt met de resten van een vorig baksel een oven aangezet. In de voet van de veldoven worden luchtkanalen uitgespaard. Op die kanalen komt een volle stenen 'vloer'. Tussen de vloerstenen is er voldoende ruimte om lucht en hitte te verspreiden. Op het eerste stenen fundament komt dan een laag kleine antracieten.

In elke laag worden op regelmatige afstanden horizontale gangen (stookkanalen) uitgespaard die tot aan de rand met kolen worden opgevuld. In de stookkanalen staan op regelmatige afstanden twee stenen op hun smalle zijde (zgn. mannetjes). Pas nadat twee lagen 'rauwe briecken' (= ongebakken klei) zijn gestapeld wordt het vuur aangestoken in de stookkanalen. Als het vuur goed brandt worden de zgn. mannetjes eveneens verwijderd en wordt het vrijgekomen gat met kolen opgevuld. Dan wordt er verder gestapeld tot men een zestal lagen heeft en wordt de hele 'kubus' bovenaan afgesloten met gebakken stenen.

De zijkanten worden afgeplakt met leem om de warmte en de giftige gassen binnen te houden. De tochtgaten worden niet dichtgemaakt voor de luchttoevoer. De plakker was niet alleen verantwoordelijk voor het 'afplakken' van de oven, maar ook voor het aanbrengen van de kolen en het geven van drank (bier, water..). Wanneer het vuur 's morgens is bovengekomen, plaatst men weer enkele lagen 'groene' stenen (rauwe briecken) waartussen men antra-

cietkolen strooit. Om het barsten te voorkomen worden de rauwe stenen tijdens het bakken bovenaan afgedekt met gebakken stenen als beschutting tegen te felle wind of zon en regen.

Het werk wordt nu enigszins verlicht door het gebruik van een elektrisch aangedreven rolbrug (beter gekend als een monte-charge) om de rauwe stenen naar de kop van de oven te brengen en ze vervolgens horizontaal verder te transporteren naar de plaats waar ze in de oven dienen "ingezet".

Het bakken is vakmanschap en wordt door iemand met ervaring gedaan. Hij moet vooral de wind "aanvoelen" om in functie daarvan de kolen (houille) te strooien.

Het branden (dat pas begon eind mei, na de laatste vorstnachten) was een erg delicate zaak: de vuurhaard moest zorgen voor de gloei en de rook die de stenen deed bakken. De stoker of brander had een heel grote verantwoordelijkheid en bij het branden sliep hij dan ook heel weinig, soms geen 6 uur op 24. De brander is de onbetwiste chef van de veldoven, hij kent als geen ander het vuur en organiseert het werk. Het aanleggen van de oven en de vuurhaard is een zeer precies en vakkundig werk. Niet iedereen is dekker of brander! De afmetingen van de veldoven hangen af van het aantal te bakken 'brieken'. De brander berekent de nodige lengte en breedte. Per seizoen legde men drie à vier veldovens aan. Een bijzonder hard werk – want nog altijd manueel – is het verzetten van de zware matten die de oven afschermen en dienen te worden verzet naar de wind.

Stenen moeten 'bloot gesmeten' worden als het droog weer is en opnieuw bedekt als het regent; 's nachts opstaan hoort erbij als de wind van richting verandert.

En veldoven bereikt vaak een hoogte van vijf meter en meer. De temperatuur in een veldoven loopt op tot 800 à 1200° C (afhankelijk van het soort te bakken klei). Wanneer de oven na een tiental dagen is uitgebrand, wordt hij 'afgepeld'.

De kwaliteit van de gebakken steen wordt bepaald door de plaats in de oven. De buitenkant is meestal zacht en breekbaar (binnenmuren), de kern meestal zwart (fundering of bepleisterde gevel) en tussenin heeft men de goede kwaliteit voor buitenmuren.

Het eindproduct heeft nog steeds dezelfde kleur van vroeger, gaande van licht rood tot donker blauw.

Danny Van den Broeck gaf samen met zijn ploeg deze zomer een demonstratie hoe bakstenen gemaakt en gebakken werden (en worden!) in een veldoven. Veldovensteen wordt nog steeds op

dezelfde manier gevormd en gebakken als een honderdtal jaar geleden. Niet te verwonderen dat talrijke oma's en opa's van de partij waren met kinderen en kleinkinderen om even in het lokaal verleden te duiken. Een evenement dat zeker voor herhaling vatbaar is in 2013!

Foto's archief familie Van den Broeck

© Luc POTS

21-jarig meisje door onbekende vermoord in Denderhoutem

58e Jaargang Nummer 13
Woensdag 14 Jan. 1948
H. HILARIUS

Poging tot roof of wraakneming ? 21-jarig meisje door onbekende vermoord te Denderhoutem 's Nachts in haar slaapkamer overvallen

Dinsdagavond luiden de doodsklokken over Denderhoutem, waar in de nacht van Maandag op Dinsdag, één ijselijke misdaad voltrokken werd.

Dinsdagochtend werd het gekneusd lijk van de 21-jarige Ghislaine Walraevens op haar slaapkamer in de ouderlijke woning aan het gehucht Borreken, 42, door haar moeder ontdekt...

Het verwonderde de echtgenote Walraevens, geboren Anna Brys, dat haar dochter Ghislaine omstreeks 9 u. nog niet naar beneden gekomen was om haar moeder te helpen in de dagelijkse bezigheden. Het meisje had de avond tevoren echter geklaagd over een zware verkoudheid en vermoelenis, zodat mevr.

Walraevens vermoedde dat zij ziek te bed lag. Zij begaf zich naar de slaapkamer op de eerste verdieping. De deur stond op een kier.

Niet toegevend aan het angstwekkend voorgevoelen dat haar

(Zie vervolg blz. 3)

Krantenkop "Het Volk" – Woensdag, 14 januari 1948

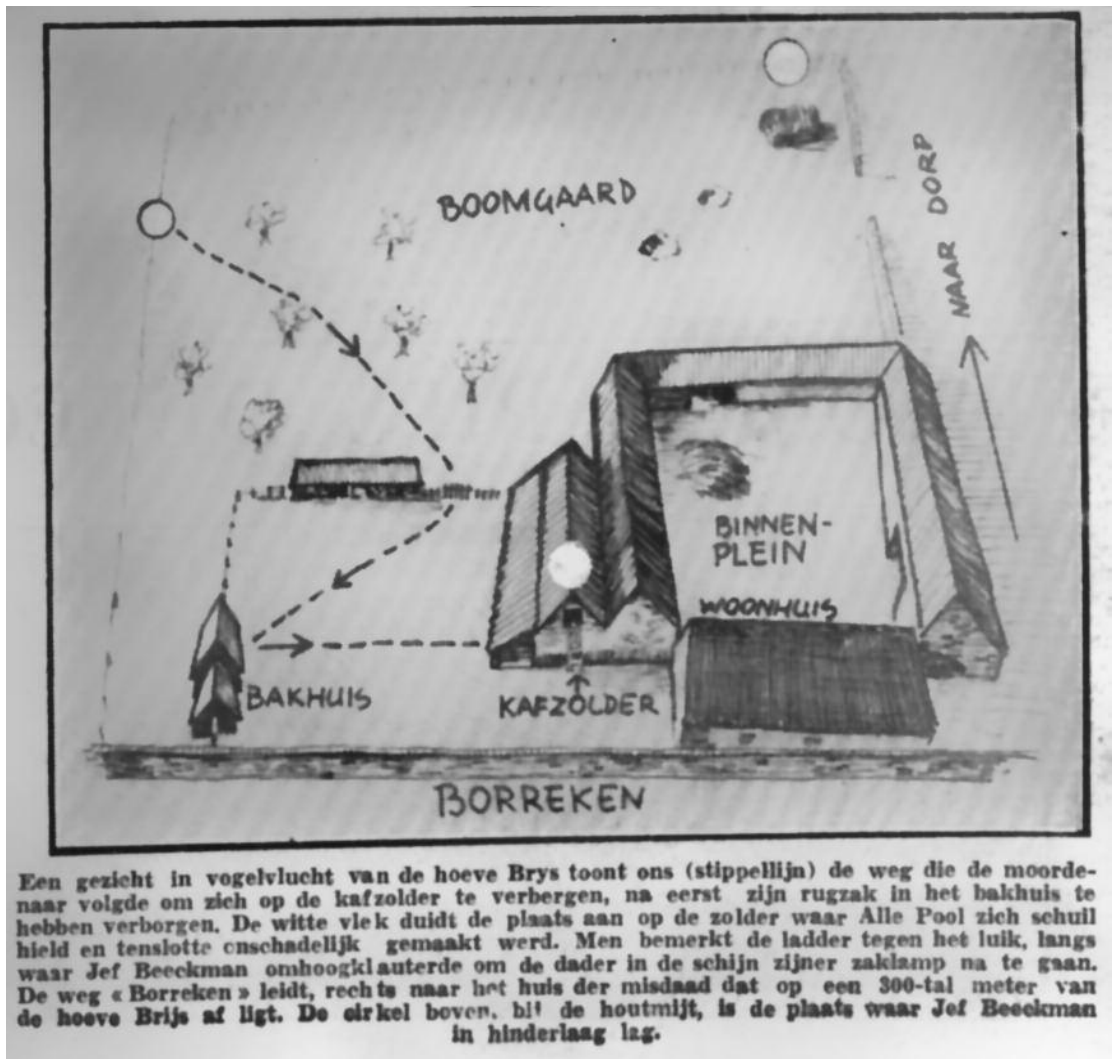
Van mijn vader zaliger had ik weet van de moord op een jong Atoms meisje in de Kapelstraat en in nr 3/1998 van het tijdschrift van de Heemkundige Kring Haaltert werd er onder de hoofding "Marktkramers verkondigen treurig nieuws" inderdaad een versie van gegeven. Het is pas dankzij krantenknipsels en originele foto's uit het archief van oud-kleuterleidster Irène Redant (alias "Madame Irène" van het wijkschooltje in de Vondelen) aangeboden aan Het Oud Atom's Fotoarchief (OkrAtom) dat ik de puzzel volledig kon leggen. Hieronder volgt het verhaal.

Ghislaine Walravens - het nichtje van Petrus Brijs - had haar oom in vertrouwen verteld een anonieme liefdesbrief te hebben gekregen. Zij verdacht Alle Pool, de 27-jarige Nederlandse hoeveknecht - in loondienst op "Bonnen's Hof" (zo genoemd naar stamvader Bonifacius Brijs) en die trouwens occasioneel ook bij haar thuis kwam werken in de boomgaard (haar vader was gedeeltelijk verlamd) - ervan de auteur te zijn, maar zij wou niet op diens avances in gaan. Waarop Petrus Brijs - om zijn nichtje te beschermen - de man op staande voet ontsloeg. Kort voor zijn ontslag had de knecht - zoals later zou blijken - ook nog een gouden uurwerk en een revolver op de hoeve gestolen.

Op dinsdagmorgen 12.1.1948 verwonderde Anna Walravens-Brys er zich over dat haar dochter nog niet was opgestaan. Ghislaine was weliswaar daags voordien vroeg gaan slapen met een ernstige verkoudheid (ze kon haast niet meer spreken), maar om 9u trok ze toch naar boven. Anne trof er het bebloede lijk van haar dochter aan op een deken op de grond. Haar broer Petrus verwittigde de Rijkswacht van Haaltert en al heel vlug waren er sterke vermoedens dat de ontslagen - en sedert 6 januari verdwenen - hoeveknecht wel iets met de moord te maken had.

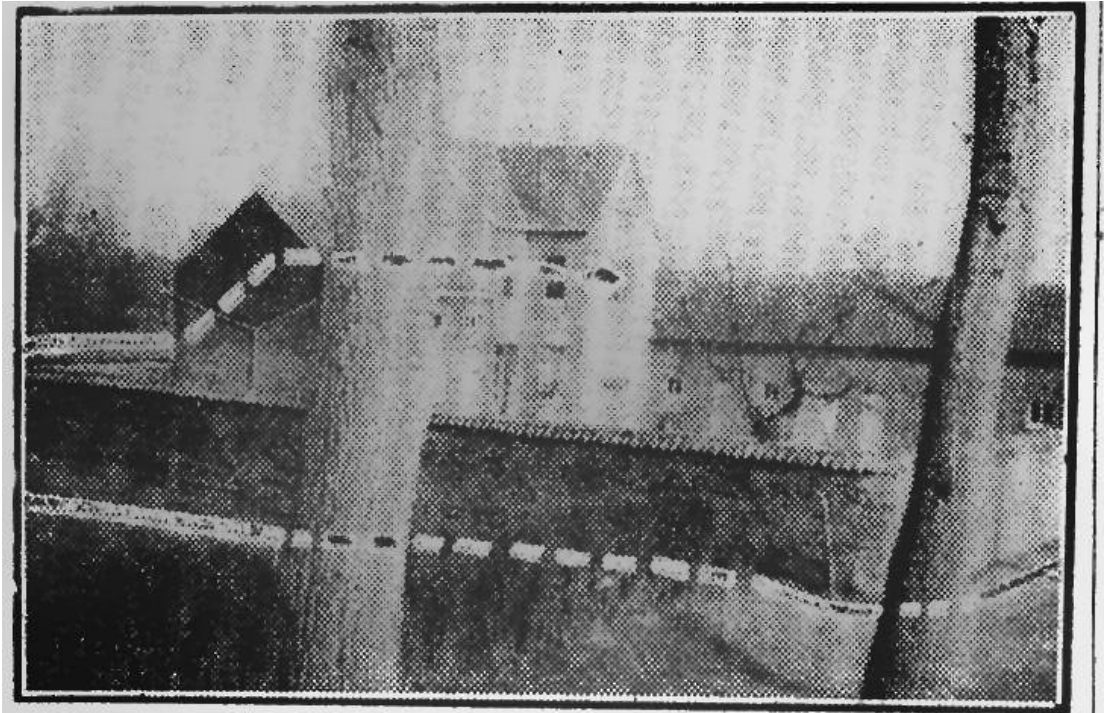
Zijn signalement werd aan alle Rijkswachtbrigades in de omgeving doorgestuurd en in de pers doen allerhande verhalen de ronde. Zo zou hij de vrijdag nadien in Brussel een Atommenaar hebben aangeklampt om hem geld te lenen om terug te kunnen keren naar Atom. De volgende maandag was hij schijnbaar al terug in het dorp waar hij herkend werd in den Borrekent. Dinsdagavond herkende een vroegere meid van Brijs hem in de Vondelbaan en woensdagmorgen stelde Petrus Brijs vast dat

iemand in het hooi in een bijgebouw had geslapen, eieren had gepikt en uitgeslurpt. Vrezend dat de voortvluchtige zijn oude werkgever kwaad wilde aandoen besloten 4 buren de wacht te houden en eventueel Alle Pool aan te houden indien hij zich zou durven vertonen. Kolenmarchand Jef Beeckman (nvdr: "Lidden Jef" – hij stockeerde kolen in de boomgaard te Bonnen's) - gewapend met zijn jachtgeweer – ontdekte boven de oven in het bakhuis de rugzak van Alle Pool en veronderstelde – terecht - dat die zich verschool op de kafzolder. Toen hij zijn hoofd in de deuropening juist boven de zoldervloer stak keek hij in de loop van de revolver van de Hollander. Hij liet zich vallen en loste een schot in de lucht om zijn kompanen te alarmeren. De echo van het schot was nog niet uitgestorven of er volgde een tweede schot: Alle Pool had geprobeerd zich door het hoofd te schieten. Omer Baeten en Aloïs De Graeve kwamen toegesnel met een ladder en Jef Lievens waarschuwde de Rijkswacht. Door het luik in de zijgevel zag Lidden Jef, in het licht van zijn zaklamp, de kermende Alle Pool liggen. Hij hield hem onder schot terwijl Baeten en De Graeve hem overmeesterden. Intussen was de Rijkswacht aangekomen en legde Alle Pool volledige bekentenissen af. De bijgeroepen dokter De Vriendt diende de eerste zorgen toe en verwijderde de kogel die tegen de schedel was blijven steken.

De juiste toedracht der feiten zal nooit kunnen worden achterhaald: Alle Pool zou blijkbaar Ghislaine Walravens in haar slaap hebben verrast en - toen die hem herkend had – haar in paniek in de slaap hebben geschoten. Nadien zou hij haar de schedel hebben ingeslagen met de kolf van de gestolen revolver.

Gezicht op het huis Walravens. De witte lijn duidt de weg aan door de moordenaar Alle Pool gevolgd tijdens de nacht dat de misdaad gepleegd werd. Rechts komende van het gehucht Borreken is hij aan de hoek van de muur, welke huis en voorhof omringt, over de weide gegaan en vandaar is hij in de boomgaard achter de woning gedrongen (links van de foto). De stippellijn over het huis toont duidelijk aan hoe de aanrander zich over de zolder van het oude bijgebouw naar de kamer van Ghislaine Walravens, gelegen aan het eindpunt van de pijl, begeven heeft.

Het meisje was sterk verkouden en dat zou kunnen verklaren dat haar ouders haar niet hoorden roepen. Dat ze de knal van het revolverschot niet zouden hebben gehoord lijkt toch weinig waarschijnlijk.

Was hij op strooptocht in het huis of probeerde hij het meisje aan te randen? Huis en voorhof waren volledig omsloten, deels door de oude bijgebouwen, deels door een twee meter hoge muur, maar Alle Pool wist door zijn werkzaamheden in de boomgaard heel goed dat hij door de dunne en lage haag er rond zich makkelijk toegang kon verschaffen tot de eigendom Walravens. Bovendien wist hij heel goed dat het venster op de benedenverdieping van het oude washuis door waterinsijpeling niet meer dicht kon en dat hij langs daar makkelijk toegang had tot de woning. Van daaruit bereikte hij langs een laddertrap de zolder van het oude huis, door een deur gescheiden van de nieuw opgetrokken woning.

Even werd gedacht dat de geplande reconstructie niet zou kunnen doorgaan wegens de ernst van de schotwonde die de dader opliep bij zijn zelfmoordpoging. Op de reconstructie op 29 januari 1948 met Procureur des Konings Langerock en onderzoeker De Vos herhaalde Alle Pool zijn reeds vroeger afgelegde bekentenis. De Rijkswacht had alle moeite om hem te beschermen tegen de talrijk opgekomen woedende menigte.

Feit is dat hij in oktober van datzelfde jaar *ontoerekeningbaar* werd verklaard en door de Gentse Kamer van Inbeschuldigingstelling tot 10 jaar internering in een gesticht voor geesteszieken werd veroordeeld.

Op maandag 19 januari 1948 werd Ghislaine Walravens onder massale belangstelling in haar geboortedorp ten grave gedragen. De lijkst werd door de meisjes van de lokale afdeling van de V.K.B.J. (Vrouwelijke Katholieke Burgersjeugd - een groepering van katholieke meisjes uit burgerij en middenstand) tussen twee rijen van Kajotsters en Boerinnenjeugd (eveneens deel uitmakend van het Vrouwelijk Jeugdverbond voor Katholieke Actie) buitengedragen. De meer dan 2 uur durende lijkdienst werd volgens de kranten bijgewoond door duizenden bewoners van Denderhoutem en omliggende gemeenten. In de kranten lezen wij dat de offergang niet minder dan 50 minuten in beslag nam. Aan het graf nam Juffrouw Julia Meganck namens de V.K.B.J. afscheid en sprak buurmeisje Elvire Guns namens de burens de lijkrede uit.

© Luc Pots

Kerksken-Steunfonds 1943

Op 11 juni 1943 ontving het gemeentebestuur een schrijven van het Provinciaal Gouvernement Oost-Vlaanderen waarin aangedrongen werd op de oprichting van een Gemeentelijk steunfonds. Dit fonds zou hulp bieden in geval van uitzonderlijke oorlogsomstandigheden.

De burgemeester liet er geen gras over groeien en op 9 juli werd een comité samengesteld. Op aandringen van de gouverneur diende het gemeentelijk comité nauw samen te werken met de reeds bestaande organisaties zoals het Rode Kruis, het Vlaamse Kruis, de brandweer, politie en Winterhulp.

Gouverneur A.Verstraete rekt eveneens op 'een volledige medewerking en toewijding opdat, door een gezond begrip van solidariteit, het lijden onzer bevolking, in oogenblikken van rouw en ramp, zoowel op stoffelijk als op zedelijk gebied, zooveel en zoo spoedig mogelijk zou gelenigd worden.'

In een schriftje noteerde de secretaris 'Op 9-7-1943 werd overgegaan tot de stichting van het "Gemeentelijk steunfonds voor geteisterden met als doel, zoo spoedig mogelijk hulp te verlenen aan geteisterde bevolking in geval van luchtaanvallen of andere rampen en dit in samenwerking met alle met hetzelfde doel gestichte organismen

Samenstelling van het Comité.

De Kegel Frans, burgemeester

De Kegel Gustaaf, plaatsvervangend voorzitter

Mevr. Van der Haegen Alf., verpleegster

Mej. Van den Steen Maria, onderwijzeres, hulpverpleegster

Mej. Gees Ida, verzorgster, kookster

Michiels Jan, onderwijzer, afgevaardigde Winterhulp

Ghijssels Maurice, schoolhoofd, secretaris."

Gelukkig bleef het 'een comité op papier', want geen enkele maal werd het dorp geteisterd door een of andere oorlogsramp.

WdL

*Aansluitend bij het artikel 'Graeves molen', blz.9 e.v. in ons tijdschrift nr. 4, 2012
hierna pentekeningen van het 'woonhuis' en het 'werkhuis' (verz. Monique De Graeve)*

Archeologie met kleine “a”

In 1976 verwierven wij een perceel bouwgrond in de Ekent (Pontweg). Het was een braakliggend terrein, sinds mensenheugenis gebruikt als weiland.

Toen onze aannemer begon met de graafwerken voor de funderingen en de kelder, stootte die op oude stukken muur en een deel van een water- of aalput, gemetst met platte lange bakstenen. Dat wees er volgens hem op dat er heel lang geleden al een huis had gestaan.

We hebben er toen de oudste bewoners uit onze buurt over ondervraagd, maar niemand wist ervan, of kon zich herinneren dat zijn ouders of grootouders er ooit iets over gezegd hadden. Hoe dan ook, wij hadden er een dubbel gevoel bij: de verrassing kostte ons een mooi supplement omdat de architect in die “*onstabiele ondergrond*” diepere en bredere funderingen voorschreef, maar aan de andere kant waren we als nieuwbakken amateur-archeologen bij de graafwerken niet meer weg te slaan.

Onze spannende zoektocht leverde een oud stenen pijpenkopje en enkele antieke potscherven op, wat bevestigde dat ons stukje grond wel degelijk meer geschiedenis verborg dan een verhaal van generaties grazende koeien. Meer zelfs, er kwam een bajonet te voorschijn, die ons liet veronderstellen dat ook Wereldoorlog I hier zijn sporen had nagelaten.

De “oogst” van onze opgravingen uit 1976.

We hebben onze “*schatten*” veilig opgeborgen en nog enkele pogingen ondernomen om via de kadaster- en notarisarchieven iets meer over de historiek van ons “plekje” te ontdekken, waarbij we tot in 1861 kwamen (1). Na een poosje hebben we onze belevenis tussen onze andere herinneringen geklasseerd onder “*archeologie met kleine a.*”

Daar heb ik het al die jaren laten “*rusten*”, tot ik onlangs een ontdekking deed in de Ferraris-atlas. De atlas is een monumentaal werk van 275 met de hand getekende en ingekleurde topografische landkaarten, die onder leiding van generaal Ferraris onder de Oostenrijkse bezetting van de Nederlanden gemaakt werden tussen 1771 en 1778 (uit militaire overwegingen en in opdracht van keizerin Maria Theresia en keizer Jozef II).

Het volledige grondgebied van België is er gedetailleerd in opgetekend en via de digitale versie kan je op een heel eenvoudige manier de kaart van je gemeente op vragen. Ik ben er dan

ook onmiddellijk ingedoken om te ontdekken hoe de Ekent er midden 18e eeuw op die kaarten uitzag. En raad eens! Op “ons” terrein in de Pontweg staat effectief een rood vakje ingekleurd: het huis waarvan wij 250 jaar later de overblijfselen teruggevonden hebben, of is mijn fantasie te levendig om daarvan zo zeker te zijn ?

In elk geval, de kaarten zijn door de landmeters van toen zo gedetailleerd en getrouw uitgetekend dat je elke straat, rivier, poel, bos, gracht, akker en elk wandelpaadje, bos, weiland zelfs de hagen die hen scheiden, elke boerderij, kerk, molen, huis of schuur duidelijk kunt herkennen. Alsof je via een antieke “Google earth” versie door je straat kan wandelen.

Kercxken en de Eeckent Anno 1771

Je kunt je moeilijk voorstellen dat die landmeters zo'n monnikenwerk enkel met de hulp van wat meettouwen en een kompas hebben klaargespeeld! Ze hebben daarbij ook de plaatsnamen die in gebruik waren nauwkeurig genoteerd: Bouckent, Geetegem, Brantegen

Ten Eeckent, Schravenkersselaeren, zelfs een “*Chaussée de Grandmont*” die door Kercxken liep.

Vijfentwintig jaar later zou de Franse bezetter die plaatsnamen overnemen om ze te registreren als de definitieve namen van onze gemeenten en gehuchten.

Het valt me op dat de Pontweg in 1771 al veel rode vakjes heeft en dus dicht bebouwd was; anderzijds was er in de Boekent (huidige Beernaardstraat) nog geen spoor te vinden van de boerderij van de overgrootouders van mijn echtgenote Agnes: “*Costerkes Hof*”. “*Stede Ten Driessche*”(nu familie Van Cromphaut) in de Ekentstraat daarentegen is duidelijk herkenbaar, net als de nog niet zo lang geleden gesloopte Topmolen in “*Schraven-kersselaere*”. Ik herken het padje naast onze deur tussen de Pontweg en het Bakkerstraatje; het rode vierkantje op de hoek van de Ekentstraat en de Bakkerstraat dat de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weën verradt; de boerderij van Roelandts in de Pontweg (nu Utopia) met er rechtover nog een opvallend pachthof. En was het rode vierkantje aan St. Anna (hoek van de Pontweg en Beernaardstraat) toen ook al een herberg?

Er is nog zoveel meer te ontdekken op deze fascinerende tocht. Als jij ook wil grasduinen in het verre verleden van je geboortedorp, woonplaats of straat: de Ferraris-atlas is beschikbaar in het documentatiecentrum van de Heemkundige Kring of online op www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html of via Google gewoon Ferrariskaarten. Veel kijkplezier !

Etienne Cloots

Historiek :

- *In 1861 lieten Coppens Pieter-Jan en Coppens Maria Johanna (kinderen van Coppens Lodewijk) in hun testament een "boomgaard" na aan de drie broers Damiën Coppens, Petrus en Benedictus.*
- *Damiën Coppens liet het perceel in 1889 na aan zijn zoon die eveneens Damiën heette en landbouwer was te Haaltert. Na zijn dood in 1917 erfde zijn zoon Pieter-Jan Coppens het. Pieter-Jan was gemeenteontvanger te Meldert; na zijn dood erfden zijn 3 kinderen de boomgaard, die hem op 1 maart 1937 verkochten aan Franciscus De Vos en Virginie De Coster. Hun dochters erfden het perceel in 1954 en wij kochten het van hen in 1976.*

Wie helpt?

Heb je foto's, brieven, documenten i.v.m. 'Den grooten oorlog',
geef ze in bruikleen.

*Naar aanleiding van de 100-jarige herdenking van WO I
willen wij enkele bijdragen publiceren in het tijdschrift.*

Lidmaatschap nog niet hernieuwd?

Doe het vandaag nog!

Slechts €10 of €15 (steunend lid) voor 4 tijdschriften!

BE40 4395 0830 6163

ERFGOEDDAG

ZONDAG 21 APRIL

In het kader van het thema **STOP DE TIJD** zal de gemeente in samenwerking met het **mini museum mussenzele** allerhande klokken en uurwerken tentoonstellen.

Wenst u mee te werken door een klok, uurwerk, constateur of chronometer tijdelijk aan ons uit te lenen?

Neem dan contact op met Rik De Schepper, Mussenzele 1 in Haaltert.

053 84 15 13
0496 211 082
of info@mussenzele.be

Dank voor deze promotie aan de Heemkundige Kring Haaltert

Koekoeksklokken, regulateurs, staande klokken, zakhorloges, polshorloges, wekkers, constateurs, stopklokken,...

Een klok kan je stilleggen, maar je kan er nog zoveel meer mee!
Denk maar aan...

- **stoppen** met slapen door de wekker
- **stoppen** van de duivenvlucht dankzij de constateur
- **stoppen** van een wedstrijd met de chronometer
- **stoppen/starten** met werken via de prikklok

Wil je dus weten hoe duivenmelkers in 't midden van de vorige eeuw hun duiven lieten constateren?

Hoe in de jaren '50 de loopwedstrijden werden gechronometreerd?

Of hoe oude wekkers eruit zien?

Kom dan zeker naar het Mini Museum Mussenzele, Mussenzele 1 te Haaltert op 21 april 2013 tussen 10 en 18 uur!

Jaarprogramma mini museum mussenzele

- 17 maart om 14 uur:
Lentewandeling met natuurgids
- 21 april:
Erfgoeddag met als thema 'Stop de Tijd'
- 02 juni:
Bier brouwen. Onze Tripel m
- 15 augustus:
Bierdegustatie - oude ambachten - volksspelen.
- herfstactiviteit: nog te bepalen.
- medio december: 3e Kerstnocturne.

Weetje?

Een klok gaf ook aan dat er gestopt wordt met werken en dat het tijd was voor gebed (Angelus)

m mini
museum
mussenzele

Opgroeien tijdens de Tweede Wereldoorlog Deel I

Het verhaal van Jos De Cock uit Kerksken (1)

Oorlog was vooral bang zijn

Toen de oorlog begon was ik net veertien jaar. Thuis hadden we een tweedehandsradio mijn moeder is mij 's morgens vroeg wakker komen maken met de woorden. 'T is oorlog, 't is oorlog. Toch ging ik op weg naar school, waar de mensen buitenstonden om commentaar te geven. De school was dicht, ik keerde terug naar huis. Rond een uur of tien hingen de eerste stuka's (Duitse aanvalsvliegtuigen, militaire afkorting van (Sturzkampfbombenwerfer) al boven ons dorp, het kleine Kerksken.

De vliegtuigen vlogen door elkaar heen, ik noemde dat 'weven', om een goede positie te zoeken richting Aalst om de bruggen over de Dender te bombarderen. Die aanval is geslaagd, met veel schade aan huizen en straten. In tussentijd kwamen de Engelse tanks aangereden, die vanuit Frankrijk de grens waren overgestoken. Ik dacht, en andere mensen ook, dat de Duitse stuka's de Britse soldaten zouden bombarderen, maar het doelwit was Aalst: een knooppunt van spoorwegen en straten, de bruggen over de Dender...

Dan sloeg de angst bij mij toe. Ik ben zover ik kon de velden ingelopen, dat was mijn eerste reactie, weg van het schieten en de bommen. Mijn eerste ervaring met wat oorlog was: bang zijn. Wij zijn niet gevlucht. Mijn vader, die bij een boer nu en dan iets ging bijverdienen, had bomen kunnen afzagen. Daarmee hebben we een soort bunker gemaakt, een schuilplaats met een grote kelder waarboven we de boomstammen hebben gelegd en de opgegraven aarde daar nog eens op. Nog andere mensen in het dorp deden dat.

Mei 1940. De vernielde Zeebergbrug te Aalst. Op de achtergrond, de herberg waar tijdens het Duitse luchtbombardement van 10 mei 1940 zes doden vielen (2).

Wij hadden geen kelder thuis en dan was die schuilplaats nodig, dachten we. Er was veel paniek, uit schrik om opgejaagd te worden. De oudere mensen herinnerden zich de verschrikkingen uit de Eerste Wereldoorlog nog levendig.

Aan de grens met ons dorp, in Haaltert, lag de koekjesfabriek Sint-Anna, waar de mensen uit de buurt de bloem die er nog was konden kopen. Dat hebben wij thuis ook gedaan, dan was er een zekere reserve.

Verrassend snel waren de Duitsers er, nog voor de capitulatie van ons leger. Aangezien de bruggen over de Dender stuk waren, konden ze niet via Aalst en zijn ze langs Ninove omgeden. Ze kwamen eigenlijk door de achterdeur binnen.

Mei 1940 de vernielde Zeebergbrug te Aalst. Op de achtergrond de herberg waar tijdens het Duitse luchtbombardement van 10 mei 1940 zes doden vielen. (2) Niet dat ze het gemakkelijk hadden, er is hevig geschoten geweest tussen de Duitsers en wat er nog van andere troepen aanwezig was, Belgen of Engelsen.

Wij woonden op de Kerkweg, een smalle straat met amper vijf huizen, waarin praktisch allemaal familie woonde. Voor ons huis lag het klooster van de nonnen en ik vermoed dat er Duitsers dachten dat daar nog Engelsen zaten. Ze hebben dat gebouw met kanonnen en granaaten bestookt. In onze tuin is er zo' n zware granaat terechtgekomen, zonder veel schade aan te richten. Verderop werd een huis echter zwaar beschadigd door zo' n granaat.

Heel wat mensen, bijna iedereen, begon zich al klaar te maken om te vluchten. Wij waren 's nachts gaan slapen bij mijn peter, die een grote kelder had – mijn vader bleek zijn eigen schuilkelder toch niet te vertrouwen – en daar hoorden wij almaar schieten. Wij durfden niet buiten te komen. Mijn vader is toch eens gaan kijken en toen hij terugkwam zei hij: 'we moeten niet meer vluchten, ze schieten al met schrapnels, het is veel te gevaarlijk'. Hij had de oorlog van 1914-1918 meegemaakt en wist was zo' n beschieting kon aanrichten.

De punthelm moest stuk en weg

De dag nadien waren de Duitsers overal. Ze namen het klooster in en installeerden zich in onze tuin met een machinegeweer. Verderop lag de pastorie, waar ze de hoge populieren neerlegden – ik wist niet waarom ze dat deden, misschien om vrij zicht te hebben

Dan kwamen er groepjes Duitse soldaten, met bloot bovenlichaam, die water vroegen. Ze wasten zich aan de zijkant van ons huis. Nadien wilden ze warm water en ze zetten koffie – met échte koffie. Die dronken ze terwijl ze happen namen van hun donker Duits brood, dat zurig smaakt. Mijn moeder kende dat niet, ze keek er nieuwsgierig naar. De Duitsers zeiden

'Dit is veel beter dan jullie wit brood, daar zit niets in, dit is gezond.'

Mijn vader, Petrus, had nog een souvenir van de oorlog van 1914-1918 : een Duitse punthelm. Hij was doodsbang dat de soldaten die zouden vinden en heeft de helm kapotgestampt – wat ik nog altijd heel spijtig vind, hij had dat stuk 'speelgoed' kunnen begraven, maar hij was te bang.

De eerste kennismaking met de bezetter was beangstigend, maar niet verschrikkelijk. Hoe langer de oorlog duurde, hoe meer de tekorten zich lieten voelen. Eten, kleren, alles moest worden gekocht met rantsoenbonnen. Dat was natuurlijk niet genoeg. Bovendien was het brood zeer slecht, er zat naast meel van alles in. Als je erin beet kwamen er slierten van in je mond. Groen slijm stak in zo'n brood, vies was dat.

Ik kon nogal goed tekenen. In het papier van de rantsoenzegeltjes waren kleine vezeltjes van een rode, groene en blauwe kleur. Aan de rand bleef genoeg wit papier over en ik tekende die zegeltjes na op die zijkanten met waterverf. Dat heeft niemand ooit opgemerkt.

Tot op een moment dat mijn moeder langs ons straatje naar de hoofdstraat ging bij de melkboer. Het was een winderige dag. Mijn moeder had een kleine melkkan mee. De melkboer schepte zijn koopwaar uit een grote kan en mijn moeder legde de nagmaakte zegels op mijn hand. Door de wind viel het papier in zijn grote kan. Mijn moeder schrok natuurlijk. Maar de boer zei : ‘Och, het is niets!’ en viste het papier eruit. Hij veegde het af aan zijn broek en had een wit papier in zijn hand. ‘Kom’, zei mijn moeder bang, ‘ik zal u een ander geven.’ De melkman haalde zijn schouders op. ‘Slecht gedrukt, slecht gedrukt!’ en liet mijn moeder gaan. Ook heb ik een paar keer geprobeerd een briefje van twintig frank na te tekenen, weliswaar maar van één kant. Dat is gelukt, ik legde het briefje op de toonbank en ze schoven het zonder na te kijken in de geldlade. Maar dat heb ik niet meer durven te doen, het was te riskant.

Werken in Duitsland, de enige oplossing

Mijn vader was voor de oorlog werkloos en vanaf 1941 begonnen ze al wie ‘beschikbaar’ was op te eisen om hen naar Duitsland te sturen. Mijn vader, oud-strijder en fervent anti-Duits, dacht: als ik vrijwillig ga, kan ik een plaats kiezen waar ik wil werken en kunnen ze mij niet in een vliegtuigfabriek steken, want dat is gevaarlijk werk.

Het is al bij al meegevallen, hij kreeg goed eten, bracht zelfs chocolade, brood en koffie mee elke drie maanden als hij naar huis kon komen. Mijn broer is dan ook meegegaan omdat het daar goed was. Maar hem hebben ze direct in de Junkers-vliegtuigfabrieken gestoken als draai-er. Mijn vader werkte in een brouwerij. Hij is daar tot het einde van de oorlog gebleven, hij kon niet terug naar huis.

Mijn andere broer Albert was al getrouwd. Ik was dus alleen thuis en stond in voor mijn moeder Maria en mijn twee zussen Emilienne en Denise. Het waren harde tijden!

Mijn peter was al een oude man, maar hij kon nog met de zeis het graan maaien. Ik moest helpen om de schoven te binden en recht te zetten : en vooral om ’s nachts bij te waken, want er werd gestolen waar je bij stond. Ook de aardappelen moest ik bewaken tegen de dieven – ik was zestien. Ik kan je verzekeren dat het verdomd zwaar en zwart was ’s nachts. Er waren geen sprankeltjes licht te zien: dat was trouwens streng verboden.

We hadden van de boer waar mijn vader vroeger was gaan helpen een stukje veld toegewezen gekregen. Het was een uithoek van zijn land die hij moeilijk kon bewerken en zo kregen wij dat in leen. Het was wel een andere kant van het dorp en ik moest dat daar ’s nachts bewaken.

Als de oogst binnen was en droog, mocht dat in de schuur van de zusters tegenover ons huis opgeslagen worden en kon ik het met de vlegel gaan dorsen. Mijn peter, een oude man, gaf me les: ‘je moet het zo en zo doen, de vlegel draaien en slaan.’ Dan moest de het kaf van het koren worden gescheiden met een oude wanmolen die met de hand werd bediend. Vervolgens moesten de graankorrels nog worden gedroogd, op de zolder op een oude deken. En ten slotte werd het gemaal. Mijn moeder had het geprobeerd in een koffiemolen, maar dat lukte niet.

In Haaltert, een buurdorp, was er een molenaar die alleen maar ’s nachts werkte. Dus kon ik met een kruiwagen in het stikdonker naar de molen. De kruiwagen had geen luchtbanden, enkel een houten wiel met ijzer beslagen, wat verschrikkelijk veel lawaai maakte op de kasseien. Daarom ging ik langs kleine veldwegen naar Haaltert. De tocht duurde zeker een uur. ’s Nachts werd onze voorraad gemalen.

De molenaar neemt zijn deel

Wat ik het ergste vond, was het feit dat die molenaar met een grote houten schop ‘zijn deel’ van het meel nam. Hij deed dat bij iedereen, ik vond het verschrikkelijk, want ik had eigenlijk het werk gedaan.

Niet alleen de oogst vroeg veel werk, ook in de tuin kwamen we handen te kort. Mijn jeugd is een periode van hard werken en risico’s nemen geweest, ontspannen en profiteren van een jong leven was er nooit bij. Dat was zwaar voor mij. Het beetje eten dat we hadden was voor mijn gestel en voor wat gevraagd werd toch te weinig.

Ik leefde die zomer en herfst op appels en peren. Ik mocht het niet doen, maar ’s nachts ging ik in de boomgaard bij de burens mijn dagelijkse voorraad nemen. Zij hadden toch genoeg, dacht ik, en wij hadden zo weinig.

Luxe was er absoluut niet. Kleding was een probleem: mensen spinnen van de wol van hun schaap – als ze dat al hadden – wat ze konden gebruiken. Wassen, kammen, spinnen, breien. Ik zie de vrouwen nog zitten, vezel per vezel waren ze aan het spinnen. Nadien kon mijn moeder aan de slag om een trui te fabriceren.

Ik heb zelf ook is geprobeerd om wol schoon te maken, maar het water was veel te heet en alles was gesmolten van de hitte. De hele boel was ineengekoekt en we moesten het spijtig genoeg weggooien.

Van de oude dekens werden mantels gemaakt voor de kinderen. Schoenen, dat waren ‘blokken’, dus klompen. Nieuwe schoenen waren niet te krijgen. Men lapte oude op tot er niets van over bleef.

Een ander probleem was de verwarming. We kregen wel een klein rantsoen kolen, veel te weinig om te koken en voor de verwarming. Dus moest ik er ’s nachts weer op uit om houten palen van afsluitingen weg te halen. Dat waren dikwijls spoorwegbiels, overlans doorgezaagd, prima stookhout, meestal van eik en nog geteerd ook. Wij waren zeker niet de enigen die dat deden.

Als die voorraad op was, gingen mijn broer en ik de doornenhagen te lijf met een hakbijl, opnieuw in het donker. Die stukken hout werden op de buis van de Leuvense kachel gedroogd.

Op een donkere avond, in volle winter, het ik in mijn hand gehakt doordat die stukken haag vol ijs zaten. Met een hand waar het bloed aanvroor ging ik naar huis. Mijn moeder was bang natuurlijk en ik ging met haar naar de dokter. Die heeft mij prima verzorgd – al zie je nog dat litteken aan de knokkels van mijn linkerhand – en hij schreef bovendien een bon uit voor een extra rantsoen van vijftig kilo kolen.

Op een zeker moment waren er in het dorp en in de buurt jongens die gingen werken in Frankrijk, aan de Atlantikwall. In het straatje waar wij woonden was een van de jongens naar Frankrijk gaan werken. Die had een mank been, dus noemden we hen ‘Mank Fonsken’.⁽³⁾ Als hij verlof had, vertelde hij prachtige verhalen over het lekkere eten dat ze ginder kregen, zowaar een hemel op aarde. Mijn moeder had het ook gehoord en zei me: ‘zou je toch ook eens niet meegaan?’

Werken aan de atlantikwall

Ik ging dus bij Fonske en vroeg: ‘Wat moet je daarvoor doen?’ hij vertelde dat ik naar Schaarbeek moest gaan. ‘Recht tegenover het station is een café en daar moet je gaan aanbieden.’ Dus ik ’s maandags naar dat café, hij was alweer vertrokken. Ik durfde bijna niet bin-

nen te gaan, want ik was nog maar zeventien jaar en het was oorlog. Wie weet wat mij te wachten stond.

Bovendien was mijn broer die vroeger in de Junkers-fabriek in Duitsland had gewerkt bij de vliegtuigen, niet meer teruggekeerd en hij werd gezocht. We moesten snel iets vinden en hij dacht: als we nu eens met zijn tweeën naar Frankrijk gaan werken voor de Wehrmacht aan de Atlantikwall, dan kunnen ze mij niet meer oproepen om naar Duitsland terug te keren.

Zo gezegd zo gedaan. Wij gingen met de trein en de tram naar Schaarbeek en het was snel in orde. We moesten een bestek meenemen: vork, lepel en mes en een grote kom voor soep. We kregen een voorlopig bewijs dat we aangenomen waren en we werden op de trein gezet naar Reims.

Daar bleven we een nacht. 's Anderendaags werd de tocht naar ons kamp voortgezet. Dat was eigenlijk een vroegere feestzaal met parket, heel mooi. Die dag moesten we een soort werkkaart laten maken met een foto erop, een 'Ausweis', met natuurlijk de nodige stempels. Dan werden we aan het werk gezet. Eerst moesten we twintig minuten te voet naar het station, dan een half uur met een trein naar een vliegveld waar nog verder moest aan worden gewerkt. We moesten dus de grond klaar en effen maken. Er waren kleine wagons op rails die we moesten vullen en zo het vliegveld voor gebruik in orde maken. Dan konden we die wagons voorttrekken om verder de putten te vullen.

Ik had de situatie snel in de gaten. Er waren heel wat jonge mannen uit Liedekerke en omgeving, en we spraken af om in plaats van met drie man aan zo'n wagonnetje te staan, en met vijf te staan. Er waren er dus altijd twee op de loop; het vliegveld lag tegen een bos aan. Daar stonden nieuwe barakken in, waar nog een en ander aan moest worden gedaan. De meestergast van die barakken was een Oostenrijker. We vertelden hem dat we gingen 'scheissen' in het bos. Maar we bleven weg. Er stonden dan nog altijd drie mannen aan het wagonnetje en er werd voortgewerkt. Als wij dan uit het bos kwamen, gingen er weer twee anderen scheissen.'s Middags kregen we een bol soep, een kwart Duits brood en een stukje worst. We moesten elke keer onze Ausweis laten zien.

Dat werk was voor mij te zwaar. Al zat ik meer in het bos te scheissen dan aan die wagon te sleuren, toch was het te zwaar. Toen kwam bij mij het idee om Mank Fonske op te zoeken, die eerder zo had opgegeven over het fraaie leven in Frankrijk, met veel eten en gemakkelijk werk. Ik had de man in het kamp nog niet gezien. Toen ik de dag nadien voorzichtig naar hem informeerde, kreeg ik als antwoord: 'oh, die, die man werkt in de keuken. Die woont in het volgende dorp.' Ja, dan was het niet moeilijk om het goed te hebben!

Ausweis? Goed natekenen en wegwezen

Ik sloop voorzichtig weg, door het bos. Ze zouden mij niet direct missen. Ik kroop onder de geparkeerde vliegtuigen door, langs de schildwachten die mij helemaal niets vroegen - dat deden ze nooit. Ik ging op weg naar dat beloofde dorp. Ik liep uren aan een stuk zonder een huis tegen te komen. Het werd middag en er was geen dorp te zien.

Dan kwam ik twee Duitse soldaten tegen. In het weinige Duits dat ik had geleerd vroeg ik naar het bedoelde dorp en die mannen zeiden vriendelijk: "Immer gerade aus!" Dus liep ik maar en liep ik maar.

Een eind na de middag was ik er. Ik vroeg naar de keuken, mensen wezen mij de weg. Fonske stond in de keuken met een droef gezicht. "Och mijne jongen," zei hij, "wat komt gij hier doen?" Ik zei: "het is hier toch zo goed, hebt ge verteld." Hij wist niet meer wat te zeggen, hij had ons thuis in België gewoon iets wijs gemaakt. Ik keerde terug, de hele afstand te voet.

We moesten daar zeven dagen per week werken. Aan het einde van de veertiendaagse weken werden we uitbetaald. We kregen dan ook Franse rantsoenzegels. Dat viel mee: tien kilo brood, wijn, worst en een beetje boter. Warm eten kregen we niet, allen die kom soep per dag. De mannen die ook in de feestzaal waren gekazerneerd hadden al een deel van het parket opgestookt in de enige kachel die er was. Daarop konden we onze koffiekannetjes van die tijd opwarmen.

Maar dat hele gedoe stond mij tegen. Ik wilde terug naar huis. Mijn broer zei: "Doe maar, ik hou je niet tegen." Maar zo snel kon ik niet terug. Ik had nog bonnetjes over en ging bij de bakker. Ik zei: "ik ga in congé en mijn rantsoenzegeltjes zijn nog niet op." De bakker schreef op

een stukje papier: “goed voor twee kilo brood.” Als ik de week nadien terugkwam had ik gewoon de tekst uitgegomd en een ander cijfer ingevuld. Dat werden dan drie kilo brood en die bakker heeft dat nooit doorgehad. Ik niet alleen, ook mijn broer en nog enkele anderen hebben die truc toegepast.

Na een paar maand begon ik toch bang te worden: een van de dagen heeft die man in de gaten dat we met die briefjes vals spelen, dacht ik. Dan ben ik naar een andere bakker gegaan en heb ik het grof gespeeld: ik maakte er direct acht kilogram van.

Maar die man nam het mij niet, hij zei: ‘Non, ça ne va pas, Petit!’ Dus ben ik daar nooit meer teruggegaan. Nadien fraudeerde ik met heel kleine hoeveelheden, dat viel niet op.

Aan het einde van de maand kregen we Ausweis om even terug te keren naar huis. Daar hadden we dat document voor nodig en dat werd dan afgestempeld op een soort primitieve manier, een letter A of B en X of zo, heel gemakkelijk na te maken. Ik tekende dat op die papieren en van het een kwam het ander. Via de mannen van Liedekerke – leep volk, als je het mij vraagt - kwamen we aan valse verlofbewijzen. Elke drukker kon ze namaken. Als ze het in Gotische letters konden drukken en een voorbeeld hadden, was de klus geklaard.

Waar het echter op aankwam, was de handtekening van de Feldkommandatur en de officiële stempel met de Duitse arend erop, dat was het moeilijkste. Gelukkig kon ik dat natekenen. Ik had uit een soort stevige cellofaan een drukstempel gemaakt, net zo groot als de echte Duitse stempel, met een model van de Duitse arend. Ik kon hem tamponneren alsof het echt was. Ik moest alleen vleugels van die arend met een penseel bijwerken.

Zo kon ik een vals verlofbewijs maken voor mij en voor mijn broer, en ook voor een kameraad van hem. We hebben daarmee nooit last gehad. We zijn dikwijls gecontroleerd geweest en nooit heeft iemand enige achterdocht gehad, nooit.

Vervolg deel II in volgend nummer

Joris De Kegel

1. *Jos De Cock geboren te Kerksken op 1 maart 1926 en overleden in het rust- en verzorgingstehuis Breugheldal te Itterbeek op 29 mei 2008. Als selfmade - man bouwde hij een artistieke carrière op als tekenaar van filmaffiches, fotograaf en cameraman. In 2006 werd de toen 80 jarige Jos De Cock in Kerksken gehuldigd door de Heemkundige Kring met een tentoonstelling “De Filmaffiche als kunst” en de uitgave van dubbele DVD met zijn filmopnamen van Kerksken. Het verhaal van Jos De Cock werd gepubliceerd in het boek “Wij zijn nooit kind geweest” van Gansemans. Uitgave Davidsfonds Leuven. Publicatie met toelating van uitgever.*
2. *Foto: Stadsarchief Aalst, verz. Lievens - www.madeinaalst.be*
3. *Mank Fonsken, bijnaam van Alfons Roelandt, geboren Kerksken 19-10-1913, zoon van Frans en Maria Brewee., woonde naast het ouderlijk huis van Jos De Cock in de Kerkweg (Wiesjweg).*